

Výtvarný úkol na týden od 6.4. do 9.4.2020

Jarní tradice – Kraslice – Zdobení vajíček

Milí rodiče a žáci,

i když nás nyní provází složité období, mnozí z nás nezapomínáme na zvyky a tradice spojené s jarem. Doufám, že nejsme u nás doma výjimkou..., ale i letos stejně jako každý rok si najdeme čas na zdobení vajíček. Najdou se samozřejmě i tací, kteří tyto zvyky nedodržují, ale i pro ty chci sepsat několik informací z historie, o technikách i nových trendech. **Co je ale nejdůležitější? Chtěla bych vidět alespoň malou ukázkou toho, jak se zdobí vajíčka na Velikonoce u Vás.** Proto bych pojala téma na tento týden pro obě skupiny stejné.

Jak je to u nás ... nechám vás nahlédnout pod pokličku 😊

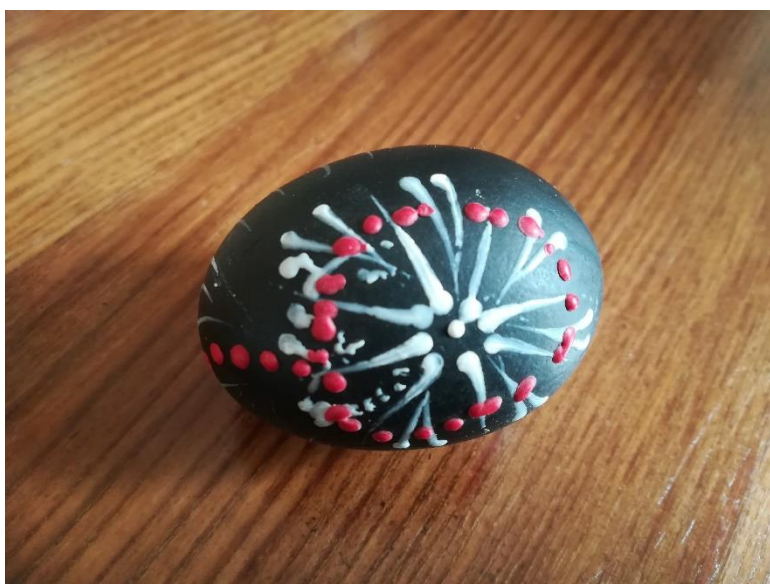
My jsme u nás doma barvili vajíčka pro koledníky včelím voskem a poté je máčeli již ve studených umělých barvách. Postupem času barvím vajíčka různě. Spíše podléhám trendům a zkouším různé varianty a techniky, které se mi líbí. Na fotkách jsou kraslice - vyfouknutá vajíčka. Většinou se každý rok zaměřím na něco nového, co chci vyzkoušet. Jeden rok jsem začala s barvením kraslic tuší a poté bílou a červenou voskovkou. Další rok jsem si pořídila hobby vrtačku na tzv. madeirové kraslice, které ještě někdy zdobíme ubrouskovou technikou. Vždy máme radost, když se nám něco povede. Vajíčka nemusí být dokonalá, mám radost, když tyto techniky předávám své dceři nebo svým žákům. Je důležité si tyto zvyky připomenout a předávat dalším generacím.

Moje dcera začala se zdobením ve 3 letech. Nejdříve lze vyzkoušet nakreslit tvar vajíčka na papír a zkusit vzory voskem tam (naučit se namáčet špendlíkovou hlavičku do vosku a pochopit dekorování krátkými tahy). Ale postupně jsem přišla na to, že když vysvětlíte dítěti techniku (rychlé pohyby ruky – přenos vosku ze lžice na vajíčko) bude pro vás každý jeho výtvarný úžasný! Obzvláště efektně od malých dětí vypadají černá vajíčka s bílou a červenou voskovkou! Na tom není co pokazit. Příklady zdobení za poslední 4 roky můžete vidět na fotografiích níže.

Různé postupy lze najít na YouTube nebo Pinterestu.

Hobby vrtačka EXTOL CRAFT (cca 460,-) zvládnou vrtat i děti od 4-5 let s pomocí rodičů

Materiál a pomůcky:

Černá tuš, špejle, bílá a červená voskovka, špendlík s kovovou i barevnou hlavičkou

Vařená vajíčka pro koledníky

Ubrousky zakoupené v IKEA (oddělám první potištěnou vrstvu a stříháme kruhové tvary, lepidlo Herkules nebo Duvilax zředěné s vodou, štětec, zdobení bílou voskovkou

Dcera ve 3 letech zkouší nejdříve pouze tečky a rychlé tahy na papír a koloruje barvami na vajíčka; doplňuje tečky na mnou voskované vajíčko

Ukázka barvení vajíček černou tuší – na špejli, jsou zapotřebí 2 vrstvy pro lepší krytí

Stále mám nové inspirace před sebou

Tradiční moravské vzory

Scandi styl – černá fixa

Historie kraslice

První barvená vajíčka, kraslice, nesla červenou barvu. Červená představovala symboliku krve, která přináší sílu obnovy života a probouzení přírody. Odtud pochází i název kraslice, protože dřívější význam slova krásný představoval červenou.

Obarvená vejce se datují až do roku 2500 před naším letopočtem, kdy byla dávána do hrobek ve starém Sumeru. V Česku se nejstarší nálezy červených kraslic datují k roku 1030.

Stejně oblíbená jako **červená vajíčka** se stala i ta **žlutě** nabarvená. Žlutá vejce byla připodobňována ke **zlatému vejci** stvoření, které hmotně znázorňovalo slunce.

Velikonoční kraslice je natvrdo uvařené nebo vyfouknuté prázdné vejce, ozdobené různými výtvarnými technikami. Od dob raného křesťanství jsou kraslice v křesťanské tradici nedílně spojeny s Velikonocemi, kde symbolizují plodnost a znovuzrození.

Malování a zdobení velikonočních vajíček ale nijak nesouvisí s křesťanskými tradicemi, protože vejce se barvila už dávno před vznikem církevních velikonočních svátků.

Důvod barvení vajíček a jejich použití o Velikonocích byl především praktický. Ve 40 denním postním období, které končí Bílou sobotou se nesmělo jíst maso, mléčné produkty a také vejce. V tomto ročním období ale slepice po zimě opět plně snáší a lidé řešili problém, co s takovým množstvím vajec. Uvařená vejce měla delší trvanlivost, ale bylo potřeba rozlišit je od čerstvých a tak se vařená barvila na červeno. Postupem času se začaly používat i další přírodní barvy a vajíčka se také po večerech různě, zpočátku poměrně jednoduše, zdobila.

Barevná a zdobená vajíčka pak dostávali o Velikonočním pondělí koledníci. Vajíčka musela být plná, uvařená a barevná, vyfouknuté skořápky – takzvané kraslice - se používaly jako dekorace.

Kraslice slouží ženám a dívkám o Velikonocích jako odměna pro koledníka za tzv. *pomlazení*, čili vyšlehání pomlázkou.

Věřilo se v magickou moc vajec a k jejímu posílení se pomalovávala různými magickými ornamenty. Magie postupně vymizela, zůstaly jen ornamenty převážně abstraktní nebo rostlinné a zvířecí motivy symbolizující přírodu probouzející se k životu.

Zdobení vajíček

Vajíčka se odjakživa nejen barvila, ale dívky je opatřily **složitými ornamenty**. Vajíčko, které si neslo náročné zdobení, bylo vždy určené konkrétnímu koledníku. V ornamentech se totiž skrývalo sdělení dívky, která vejce zdobením opatřila. Představovalo jakýsi dopis. K ozdobení se běžně používala vejce nejen slepičí, ale i husí, křepelčí a jiné.

Po celém světě se zdobení vajíček vyvíjelo jinak. Nejstarší technikou, která je užívána takřka ve všech zemích, je **vosk**. Narazit můžete i na **vyškrabování skořápky kraslic** nebo na **batikované kraslice** (které se u nás přezdívaly straky).

Časté v dřívějších dobách stalo i **polepování** velikonočních vajíček látkou (nebo jinými tkaninami), případně svatými obrázky. Do vesnic se rozšířila zvyklost polepovat kraslice **slámou** nebo **trávou**.

K nejnovějším technikám patří obtiskování **jarních kvítků** a různých travin na skořápky vajíčka během barvení. Vajíčka se nedávala pouze koledníkům, ale zavěšovala se i na stromy, nebo na větvičky ve váze.

Barvení velikonočních vajíček

Vyhřívaný vosk a lak se používá k tradičnímu zdobení velikonočních vajíček v České Republice. Batikování velikonočních vajíček se provádí v různých barvách a je dosaženo prostřednictvím vaření vajíček v přírodních látkách, jako je **cibulová slupka (hnědá barva)**, **ořech (černá barva)**, **řepná šťáva (růžová)** atd..., nebo pak pomocí umělých barviv.

Pro dosažení větší škály barev bylo často používáno vázání různě barevných vlněných přízí na cibulové slupky přiložené na skořápku vajíčka.

